

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра фінансового менеджменту та фондового ринку

Допущено до захисту
Завідувач кафедри ФМФР
Баранова Вікторія Глібівна

“ ___ ” _____ 20__ р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
за магістерською програмою професійного спрямування «**Фінансовий та**
страховий менеджмент»

за темою:

«Валютний ринок України: проблеми та перспективи розвитку»

Виконавець

студентка VI курсу ЦЗФН

Черненко Катерина Олександрівна

(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Науковий керівник

д.е.н. професор

(науковий ступінь, вчене звання)

Баранова Вікторія Глібівна

(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Одеса 2018

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ВАЛЮТНОГО РИНКУ	6
1.1. Сутність, структурні елементи та учасники валютного ринку.....	6
1.2. Класифікація операцій на валютному ринку. Інструменти валютного ринку.....	13
1.3. Сучасні тенденції світового валютного ринку.....	24
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ФУНКЦІОНУВАННЯ ВАЛЮТНОГО РИНКУ УКРАЇНИ	30
2.1. Аналіз динаміки і тенденції розвитку валютного ринку в Україні.....	30
2.2 Основні проблеми у функціонуванні валютного ринку України	43
2.3. Чинники, що впливають на діяльність на валютному ринку	58
РОЗДІЛ 3 ОСНОВНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ ВАЛЮТНОГО РИНКУ УКРАЇНИ	66
3.1.Методичні підходи щодо прогнозування розвитку валютного ринку Україні.....	66
3.2. Напрями вдосконалення валютного контролю в Україні	75
3.3. Рекомендації щодо вдосконалення функціонування валютного ринку України	89
ВИСНОВКИ	98
Список використаних джерел	100
Додатки	107

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Невід'ємною ланкою міжнародної валютної системи є валютний ринок. Розбудова повноцінного валютного ринку в державі та його ефективне регулювання є необхідною умовою формування відкритої ринкової економіки з усіма необхідними засобами стимулювання роботи суб'єктів господарювання у зовнішньоекономічній сфері.

Важлива роль у цьому процесі належить механізму розроблення урядом та ефективної реалізації центральним банком повноцінної валютної політики, що охоплює всі необхідні інструменти впливу на валютні відносини і є одним із найважливіших елементів у загальній системі заходів щодо підтримання макроекономічної і фінансової стабільності та стимулювання економічного зростання. Саме тому, валютний ринок та його регулювання займає провідне місце в економічній політиці держави.

В залежності від мети валютне регулювання може стимулювати або стримувати економічний розвиток в країні та відповідно впливати на стан окремих секторів, галузей та підприємств, а також на місце держави на світовому ринку. Зміни ж в економіці країни та її міжнародному становищі впливають на розвиток валютних відносин, та відповідним чином коригують валютну політику, що проводиться в державі. Таким чином питання щодо ефективного розвитку валютного ринку та його регулювання Національним банком України на сьогодні набувають особливої актуальності та потребують подальших досліджень.

Дослідженню природи валютного ринку, особливостей його становлення та розвитку присвячено чимало праць вітчизняних та зарубіжних науковців. Зокрема, методологічні основи аналізу соціально-економічної природи валютних ринків представлені в працях вітчизняних економістів: Т.П. Вахненко, О.В. Дзюблюка, І.І. Д'яконової, Ф.О. Журавка, В.В. Коваленко, І.Г. Лук'яненко, 4 С.О. Маслової,

В.І. Міщенко, В. Жупанина, Р.С. Лисенко, С.В. Мочерного, Я.С. Ларіної, С.В. Фомішина, О. Береславської та ін. Значний внесок у розробку питань з реалізації валютної політики зробили зарубіжні економісти, серед яких: Л. Бальцерович, Дж.М. Кейнс, Л.Н. Красавіна, Р. МакКінон, Ф.С. Мишкін, І.Я. Носкова, М. Пебро, М. Фрідмен, Г. Хоггарт, В.В. Шмельов та ряд інших. Незважаючи на досягнення вчених у валютно-фінансовій сфері поки що недостатньо уваги приділено оцінці дій монетарної влади в Україні, зокрема позицій Національного банку у сфері курсової політики та плану дій на середньо і довгострокову перспективу. Тому, питання щодо подальшого розвитку валютного ринку в Україні та впливу на нього центрального банку потребують подальших наукових досліджень та розробок.

Метою даної роботи є на основі узагальнення теоретичних доробок у сфері валютного регулювання і контролю запропонувати напрями вдосконалення валютного контролю та рекомендації щодо розвитку валютного ринку України.

Для досягнення поставленої мети передбачено постановку, формулювання і розв'язання наступних наукових і практичних завдань:

- узагальнити теоретико-методологічні підходи та розкрити економічну сутність категорії «валютний ринок» з погляду його функціонального призначення, інституційної побудови та організаційно-технічного забезпечення;
- проаналізувати особливості здійснення валютних операцій в умовах фінансово-економічної кризи та посткризовий період;
- дослідити сучасні тенденції світового валютного ринку
- проаналізувати динаміку та тенденцію розвитку валютного ринку;:
- виявити основні проблеми у функціонуванні валютного ринку України;
- виявити чинники, що впливають на діяльність на валютному ринку;
- узагальнити методичні підходи щодо прогнозування розвитку валютного ринку України
- запропонувати напрями вдосконалення валютного контролю в Україні

- розробити пропозиції щодо вдосконалення діяльності на валютному ринку України.

Об'єктом дослідження є процес функціонування валютного ринку України.

Предметом дослідження виступає комплекс методичних розробок щодо регулювання валютного ринку Національним банком України.

Методологічною основою даної дипломної роботи є теоретичні напрацювання вітчизняної та світової економічної науки, концептуальні положення сучасної економічної теорії, праці провідних вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів, присвячені дослідженню проблем становлення та розвитку валютного ринку.

У процесі дослідження використовувалися наступні методи дослідження та аналізу економічних процесів: при обґрунтуванні категоріального апарату, зокрема, валютний ринок, валютний ризик та ін. – метод наукової абстракції, при дослідженні інструментів державного регулювання валютного ринку – діалектичний метод, при розгляді особливостей здійснення валютних операцій – методи аналізу та синтезу.

Інформаційну основу дослідження складають наукові праці вітчизняних та зарубіжних економістів; законодавчі та нормативні акти, які регулюють діяльність банків в Україні; звітні дані щодо діяльності українських банків; офіційні статистичні дані; матеріали Національного банку України; науково-методична література; матеріали періодичних видань.

Структура та обсяг роботи.. Кваліфікаційна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, переліку використаних джерел. Загальний обсяг роботи становить 100 сторінок, що включає 25 рисунків та 8 таблиць. Список використаних джерел налічує 64 позиції..

ВИСНОВКИ

Підсумувавши вище сказане, можна стверджувати, що валютний ринок є особливим ринком, на якому здійснюється купівля, продаж та обмін такого специфічного товару, як валюта, де у вигляді ціни виступає обмінний курс.

Основними складовими валютного ринку є об'єкти і суб'єкти, попит і пропозиція, ціна ринку, інфраструктура, комунікації. Валютний ринок є одним із найважливіших сегментів фінансового ринку, а отже ступінь його розвитку безпосередньо впливає на стан та розвиток економіки, і навпаки. На ньому здійснюються торговельні та неторговельні операції, операції по розміщенню та залученню іноземних коштів, міжнародних розрахунків тощо.

На валютному ринку встановлюється ціна певної валюти стосовно національної грошової одиниці, що дає змогу суб'єктам економіки вступати в ділові відносини, а спекулянтам, які здійснюють «гру» на ринку, отримувати відповідні фінансові результати.

Суб'єкти валютного ринку можуть здійснювати купівлю-продаж товарів та послуг в національній або іноземній валюті іншого суб'єкта з яким вони здійснили укладання угоди. Сучасний національний валютний ринок знаходиться у процесі становлення і остаточно ще не сформований, але його контури і основні тенденції виявляються достатньо безумовно.

Валютний ринок України організовується та регулюється НБУ. Він здійснює валютні інтервенції для стабілізації курсу національної грошової одиниці, регулює механізм курсоутворення, платіжний баланс, здійснює управління золотовалютними резервами, девальвацію та ревальвацію національної грошової одиниці, тощо. Валютні інтервенції є однією з причин зростання інфляції в країні, яка підриває стійкість гривні.

На даний момент часу, вони є неефективними, враховуючи сучасний стан економіки і недовіру учасників ринку до політики НБУ, отже при здійсненні валютної політики необхідно використовувати переваги від позитивного сальдо платіжного балансу. Динаміка міжнародних резервів була негативна і лише фінансування з міжнародних фінансових інститутів дало змогу оптимізувати їхній обсяг. Стан макроекономічної та політичної ситуації також впливає на стабільність валютного ринку.

Курс гривні щодо іноземної валюти складається під впливом багатьох факторів : стану платіжного та торговельного балансу, рівне реального ВВП, скорочення бюджетного дефіциту, обсягу валютних інтервенцій та валютних резервів, а також економічної та політичної ситуації, як у країні, так і у світі.

Поліпшення функціонування валютного ринку можна досягти шляхом: зменшення рівня доларизації економіки України, шляхом підвищення привабливості гривні; удосконалення механізмів ринкового регулювання; вдосконалення інфраструктури ринку з врахуванням міжнародної практики та запровадження нових видів міжнародних розрахунків; стимулювання експорту та забезпечення позитивного сальдо платіжного балансу; завершення конфлікту на сході України; забезпечення стабільності нормативної бази НБУ.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- 1 М. І. Савлук, А. М. Мороз, І. М. Лазепко та ін. ; за наук. ред. М. І. Савлука ; [редкол.: М. І. Диба (голова), І. Б. Івасів, А. М. Мороз та ін.]
Гроші та кредит: підручник /;– б. – К. : КНЕУ, 2015. – 365 с. Бібліогр.: с 38.
- 2 Ю. Г. Козак, Н. С. Логвінова, В.В. Ковалевський [та інш.]. Міжнародна економіка: навч. посібник. Видання 2-ге перероб. та доп. /– К.: Центр навчальної літератури,-2- 2016. - 1006 с.Бібліогр.: с 568.
- 3 Демківський А.В. Гроші та кредит Навчальний посібник/ К.: Дакор, 2017.- 365.Бібліогр.: с 65.
- 4 Буднік М. М.; Мартюшева Л. С Фінансовий ринок:Навчальний посібник.; Сабліна Н. В.336. 2016- 334 с.Бібліогр.: с 209
- 5 Еш С.М.. Фінансовий ринок:Навчальний посібник К.: ЦУЛ-2015-354с.Бібліогр.: с 158
- 6 Баранецький І. Світова фінансова криза: перші результати та уроки для України //Зовнішні справи. - 2016. - № 12. - Бібліогр.: 27-30
- 7 Белінська Я.В. Визначення необхідної міри гнучкості валютного курсу для підтримання збалансованості економічних процесів у країні/ Я. В. Белінська //Стратегічні пріоритети. - 2014. - № 3. - Бібліогр.: 61-66
- 8 Василик О.Д. "Державні фінанси".-К.: Либідь, 2017.-302 с.
- 9 Грудзевич У. Я., Пшик Б. . "Фінансовий менеджмент у банку": Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Національний банк України; Львівський банк вськийн-т. Л. : ЛБ НБУ, 2016. 192с.
- 10 Захожай В. Б., Герасименко С. С., Головач Н. А., Терещенко Т. О., Шустіков В. А.. "Аналіз ринку банківських послуг": Навч. посібник для студ. вищих навч. закл. / Міжрегіональна академія управління

- персоналом / В. Б. Захожай (ред.), С. С. Герасименко (ред.). К. : МАУП, 2016. 188с.
- 11 Закон «Про систему валютного регулювання і валютного контролю» // Декрет Кабінету Міністрів України від 19.02.1993р. № 15-93
Електронний ресурс:
https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=123189
- 12 Колесніченко В.Ф. "Гроші кредит": навчальний посібник. - Х.: ВД "НЖЕК", 2017. - 432с.
- 13 Общая теория денег и кредита. – М.: Банки и биржи, ЮНИТИ, 2015. – 304 с.
- 14 Пейро М. Международные экономические, валютные и финансовые отношения. – М.: Прогресс, Универс, 2014. – 496 с.
- 15 Роуз Питерс С. Банковский менеджмент. – М.: Дело ЛТД, 2015. – 768 с.
- 16 Альтшулер А.Б. Международное валютное право. – М., 2014.
- 17 Хэррис, Дж. Мэнвилл Международные финансы / Перевод с англ. – М.: Информационно-издательский дом “Филинь”, 2016. – 296 с.
- 18 Внешнеэкономическая деятельность предприятия. Основы / Под ред. Л.Е.Стровского. – М.: Закон и право, ЮНИТИ, 2016.
- 19 Світовий валютний ринок [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://studopedia.org/14-40728.html>
- 20 The Global Financial Centres Index 15 // Global Financial Centres Index [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.finance-montreal.com/sites/default/files/publications/gfci17_23march2015.pdf.
- 21 Бударіна Н. О. Тенденції розвитку сучасного валютного ринку в умовах нестабільності світової фінансової системи [Електронний ресурс] / Н.

- О.Бударіна. – Режим доступу : <http://jvestnik-c.donnu.edu.ua/article/view/1502/1531>
- 22 Мировой валютный рынок [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.grandars.ru/student/finansy/valyutnyy-rynok.html>
- 23 Domestic market capitalization // World Federation of Exchanges [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.world-exchanges.org>.
- 24 Финансовый портал [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://charts.finance.ua/ua/currency/cash/-/0/usd>
- 25 Долінський Л.Б. Валютний ринок України: підсумки 2014 року і ключові тенденції розвитку [Електронний ресурс] / Л.Б. Долінський. – Режим доступу http://rurik.com.ua/documents/research/Currency_market_tendency_4_2014_ukr.pdf.
- 26 Валютний ризик. Поняття валютногоризику та його види [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://pidruchniki.com/1754090659748/finansiv/valyutniy_rizik.
- 27 Валютний ринок України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua/>.
- 28 Золотовалютні резерви України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://index.minfin.com.ua/index/assets/>.
- 29 Гаряга Л. О. Нестабільність валютного курсу в Україні / Л. О. Гаряга // Вісник соціально-економічних досліджень. – 2015. – Вип. 2. – С. 43-50.
- 30 Показники валютного ринку [Електронний ресурс] / Національний банк України. Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=7693080.
- 31 Мещеряков А.А. Проблеми розвитку валютного ринку України в контексті забезпечення фінансової безпеки [Електронний ресурс] / А.А. Мещеряков,

- 32 С.В. Сопотян // Вісник Академії митної служби України. Сер.: Економіка. – 2014. – № 1. – С. 40-45. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vamsue_2014_1_8.
- 33 Гаряга Л.О. Вплив волатильності валютного курсу на окремі показники фінансово-економічного розвитку України / Л.О. Гаряга // Вісник Хмельницького національного університету. – 2016. – № 4. – Том 1. – С. 104-112.
- 34 Загальні тенденції тіньової економіки в Україні [Електронний ресурс] / Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=e384c5a7-6533-4ab6-b56f-50e5243eb15a&tag=TendentsiiTinovoiEkonomiki>.
- 35 Статистичні дані щодо обмінного курсу USD/UAH за 2012–2017 рр. URL :Інформ.-аналіт. програмний комплекс ReutersEikon.
- 36 Груй А., Лепушинський В. Застосування валютних інтервенцій як додаткового інструменту зарежиму інфляційного таргетування: приклад України. Вісн. Нац. банку України. 2016, грудень. С. 41–59. Кучеренко С. А., Шарапов О. Д.
- 37 Аналіз, оцінювання і моделювання валютно-курсової політики трансформаційної економіки України : монографія ; Черкас. нац. ун-т ім. Богдана Хмельницького. Черкаси : ЧНУ, 2013. 232 с. 4. Крупка М. І., Жмурко Н. В., Ванькович Д. В. та ін. Валютно-курсова політика України : монографія ; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. Л. : ЛНУ ім. І. Франка, 2012. 365 с.
- 38 Коваленко Ю. М. Структуризація сучасного фінансового ринку / Ю. М. Коваленко // Фінанси України. – 2015 №12 – С.49 – 53.
- 39 Маскалевич І. К. Ринок України: зліт, падіння, спад / І. К. Маскалевич // Фінансова консультація.– 2018. № 9. – С. 23-29.

- 40 Монетарний огляд за I півріччя 2012 року / Національний банк України [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/>.
- 41 Статистичний бюлетень (електронне видання) за 2014 р. - Національний банк України.
- 42 Стан валютного ринку України в 2013- 2015 роках (статистика)[Електронний ресурс]. – Режим доступу :<http://www.bank.gov.ua> .
- 43 Павлова О. М. Сучасний стан валютного ринку та проблеми його функціонування
- 44 Статистичний бюлетень (електронне видання) за 2018 р. - Національний банк України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу :<http://www.bank.gov.ua> .
- 45 Щербаківа О. Валютна політика Національного банку України //Вісник Національного банку України. - 2017. - № 6. - С. 6-9
- 46 Бураковський І.В. Глобальна фінансова криза: уроки для світу та України : навч. посіб. / Бураковський І.В. – Харків : Фоліо, 2009.
- 47 Бодрова Н.Є. Валютний ринок України: стан, проблеми й перспективи / Н.Є. Бодрова // Вісник СумДУ. Серія “Економіка”. – 2012. – № 1. – С. 103.
- 48 Макроекономічний огляд на грудень 2013 року [Електронний ресурс] / Національний банк України. – Режим доступу : <http://bank.gov.ua>
- 49 Возьний, К. З. Інфляція і девальвація: макроекономічні взаємозв’язки та залежності / К. З. Возьний // Економіка України. – 2010. – № 11. – С. 35-46.
- 50 Сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua>.

- 51 Інфляційний звіт січень 2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=43401297>
- 52 Макроекономічний огляд за лютий 2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=44771944>
- 53 Макроекономічний огляд за лютий 2018[Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=44772045>
- 54 Річний звіт Національного банку України за 2011 рік. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=121938>
- 55 Річний звіт Національного банку України за 2013 рік. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=2150782>
- 56 Річний звіт Національного банку України за 2014 рік. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=8253030>
- 57 Річний звіт Національного банку України за 2015 рік. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=17568764>
- 58 Річний звіт Національного банку України за 2016 рік. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=121938>
- 59 Річний звіт Національного банку України за 2017 рік. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=2150782>
- 60 Річний звіт Національного банку України за 2018 рік. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=8253030>

- 61 Валютний ринок України : аналіз сучасного стану та шляхи вдосконалення [Текст] / А. Г. Пасічник // Формування ринкових відносин в Україні. – 2015. – № 1. – С. 37-43.
- 62 Савченко А.Г. Макроекономіка: Підручник./А.Г.Савченко – К. КНЕУ, 2005. – 442с.
- 63 Бодрова Н. Е. Валютний ринок: стан, проблеми, перспективи / Н. Е. Бодрова // Економіка. – 2012. - № 1.
- 64 Коваленко, Д. І. Гроші та кредит : теорія і практика [Текст] : навч. посіб. / Д. І. Коваленко. – [4-те вид.]. – К. : Каравела, 2015. – 360 с. – Режим доступу : <http://library.tneu.edu.ua/images/stories/zmist/2015/літг/Гроші та кредит. Коваленко.pdf>.